

Міжнародні угоди як правова основа здійснення адміністративної взаємодії між пенсійним фондом України та органами пенсійного забезпечення зарубіжних країн

Балика Г.О., аспірант кафедри конституційного, міжнародного та адміністративного права Класичного приватного університету
Науковий керівник: доктор юридичних наук, доцент *Максакова Р.М.*

Одним із напрямків діяльності Пенсійного фонду України є міжнародне співробітництво з органами пенсійного забезпечення зарубіжних країн. Це зумовлене, насамперед, тим, що громадяни України виїжджають за кордон на постійне проживання і, відповідно, реалізують своє право на пенсійне забезпечення на території іншої країни, та навпаки.

Правовідносини Пенсійного фонду України з органами пенсійного забезпечення інших держав регулюються міжнародними угодами та договорами у сфері пенсійного забезпечення. На даний час Україною укладено більше тридцяти таких договорів з різними державами. Таким чином, взаємодія Пенсійного фонду України з органами пенсійного забезпечення інших держав доцільно розглядати, здійснюючи аналіз законодавчих актів у цій сфері.

Одним з основних нормативно-правових актів у сфері міжнародного співробітництва є Закон України «Про міжнародні договори України» від 29.06.2004 № 1906-IV. Відповідно до статті 19 цього Закону чинні міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства і застосовуються у порядку, передбаченому для норм національного законодавства. Якщо міжнародним договором України, який набрав чинності в установленому порядку, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені у відповідному акті законодавства України, то застосовуються правила міжнародного договору.

Першою міжнародною угодою у сфері пенсійного забезпечення після проголошення незалежності України була Угода про гарантії прав громадян держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав у сфері пенсійного забезпечення від 13.03.1992. Дана Угода визначає основні положення співпраці членів Співдружності Незалежних Держав у сфері пенсійного забезпечення:

- здійснення пенсійного забезпечення за місцем проживання (ст. 1, 6);
- гармонізація пенсійного законодавства держав-учасниць (ст. 4);
- порядок здійснення витрат на пенсійне забезпечення (ст. 3);
- здійснення пенсійного забезпечення у випадку переселення пенсіонера (ст. 7);
- співпраця органів, які здійснюють пенсійне забезпечення в державах-учасницях (ст. 8).

Проте, необхідно відзначити, що на практиці дана Угода мала декларативний характер. Враховуючи те, що на даний час відбувається процес виходу України з Співдружності Незалежних Держав, можна

зробити висновок, що дана Угода не є важливим міжнародним документом в діяльності Пенсійного фонду України.

Аналізуючи міжнародні угоди у сфері пенсійного забезпечення, слід зазначити, що в угодах відображуються основні положення Угоди про гарантії прав громадян держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав у сфері пенсійного забезпечення від 13.03.1992, а також закріплюється більш конкретизований порядок здійснення адміністративної взаємодії між органами, які здійснюють пенсійне забезпечення.

Необхідно відзначити, що з більшістю держав, з якими Україна здійснює співробітництво у сфері пенсійного забезпечення, укладено декілька угод, а саме це угода на рівні держав (Україна - Латвійська Республіка, Україна - Естонська Республіка), на рівні урядів (Уряд України – Уряд Республіки Білорусь, Уряд України – Уряд Республіки Молдова), а також угода на рівні органів пенсійного забезпечення (Пенсійний фонд України - Державний фонд соціального захисту Азербайджанської республіки, Пенсійний фонд України - Соціальний фонд Республіки Молдова) або органів соціального захисту населення (Міністерство соціального захисту населення України - Міністерство соціального захисту населення Республіки Казахстан, Міністерство праці та соціальної політики України – Національний інститут страхування Республіки Болгарія). Для врегулювання адміністративних відносин з деякими державами крім основної угоди у сфері пенсійного забезпечення укладено додатковий договір або угоду про застосування основної угоди (Адміністративний договір про порядок застосування Угоди між Україною та Королівством Іспанія про соціальне забезпечення громадян від 17.01.2001; Адміністративна угода про застосування Договору між Україною та Словачкою Республікою про соціальне забезпечення від 21.06.2004; Адміністративна угода про застосування Договору між Україною та Чеською Республікою про соціальне забезпечення від 25.06.2003; Адміністративний договір про застосування Угоди між Україною та Республікою Польща про соціальне забезпечення від 18.05.2012; Адміністративна домовленість стосовно процедури застосування Угоди між Україною та Португальською Республікою про соціальне забезпечення від 25.09.2009).

На підставі здійсненого аналізу міжнародних угод у сфері пенсійного забезпечення можна виділити основні напрями адміністративної взаємодії органів Пенсійного фонду України з органами пенсійного забезпечення інших держав:

- взаємні розрахунки між органами, які здійснюють виплату пенсій;
- обмін інформацією про зміни в чинному законодавстві;
- взаємний переказ та виплата пенсій у разі переселення пенсіонера з території однієї держави на територію іншої на постійне місце проживання;
- обмін інформацією, пов'язаною з переказом пенсій;
- здійснення медичного та адміністративного контролю відносно осіб, які мають право на пенсійне забезпечення в рамках угоди;
- надання правової допомоги для реалізації угоди.